

SENDİKALAŞMA YASAĞI (II)

Aydınlık Dergisi, 8 Mart 1998

Yıldırım Koç

Tekstil Sendikası Genel Sekreteri Sayın Süleyman Çelebi yazısında, söylediklerine dayanak olarak Sayın Ferit Hakkı Saymen'e ve Sayın Kemal Sülker'e atıfta bulunmuş.

Sayın Saymen çok ünlü bir hukukçudur; ancak hiçbir zaman bir işçi sınıfı ve sendikacılık tarihçisi olma iddiasında bulunmamıştır. Ayrıca bilgi olsun diye belirtiyim: Sayın Saymen, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nun kuruluş yıllarında TİSK hukuk müşavirliği görevini üstlenmiş ve DİSK'e bağlı Maden-İş Sendikası'nın Singer işyerindeki grevi sırasında 1 Ağustos 1967 günü işveren avukatı olarak grev gözcüleriyle girdiği tartışma sırasında geçirdiği kalp krizi nedeniyle vefat etmiştir.

Sayın Kemal Sülker ise bir yazar ve sendikacı olarak çok önemli katkılarda bulunmuştur. Ancak, tarihçilik yanının tartışılacağı kanısındayım. 1970'li yıllarda yazdıklarımda Sayın Sülker'in yapıtlarından çok yararlandım. Ancak daha sonraki yıllarda birinci el kaynaklara daha fazla ulaşabilmeye başlayınca, Kemal Sülker'in sendikacılık tarihine ilişkin bilgilerini ve değerlendirmelerini hep ihtiyatla karşıladım ve sunduğu bilgileri de başka kaynaklardan teyit etmeden pek kullanmadım.

Sayın Kemal Sülker'le de bu konuyu görüşme olanağım oldu. Rahmetli Sülker, çalışmalarında TÜRK-İŞ genel kurulunun 1954 yılında olağanüstü olarak toplandığını ve 27 Mayıs 1960 sonrasında da yeniden olağanüstü olarak toplanarak Nuri Beşer'in durumunu ele aldığını ileri sürmüştü. Bu iki olağanüstü genel kurul da yoktur. Bu durumu, 1986 yılında yayınlanan **TÜRK-İŞ Neden Böyle? Nasıl Değişecek?** kitabımda belirttim (s.53). Rahmetli Sülker, büyük bir incelik göstererek beni telefonla aradı ve eleştirilerimde haklı olduğumu söyledi.

Sayın Çelebi, Türkiye Sendikal Hareketi alanında inceleme ve araştırma yapmış "tüm müellifler"in ittifak halinde olduğunu ileri sürüyor.

Ne yazık ki, bu alanda "inceleme ve araştırma" yapan çok sayıda "müellif" yok. Sayın Çelebi'nin inceleme olanağını bulduğu "müellif"lerin çok büyük bir bölümü, "inceleme ve araştırma" yapmış az sayıdaki kişinin söylediklerini (bazen yeterince anlamadan, özensizce ve yalan-yanlış) tekrarlamaktadır. "İnceleme ve araştırma" yapan kişi sayısı az olduğu içindir ki, Sayın Sülker'in katkıları (ihtiyatla ele alınmak koşuluyla) hala önemlidir. Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin daha hiç ele alınmamış ve incelenmemiş birçok boyutu vardır. Ancak çok sayıda araştırmacının yeni bir gözle yapacakları araştırmalar sonucunda bu hareketin yapısının ve dinamiklerinin doğru olarak kavranabileceğine inanıyorum. Zaten eleştirilerimin nedeni de, "tüm müelliflerin ittifak" içinde olduğu bazı yanlışların amatör heveslilerce özensiz bir biçimde yinelenmesinden duyduğum rahatsızlıktır.

Ben fıkra olduğunu zannediyorum; ama doğruysa da şaşırıyorum. Türkçe bilen bir Avrupalı Türkiye'de bir kahvede biraz oturmuş, kulaktan dolma bilgilerle her konuda görüş ileri sürenleri dinledikten sonra, arkasına, "yahu, sizde ne çok mühendis ve doktor varmış," demiş. Herkesin birbirinin hastalığına veya rahatsızlığına teşhis koyduğu ve ilaç tavsiye ettiği bir ülkede, sendikacılık tarihini ciddiye alıp uzmanlaşmaya çalışırsanız, başınıza gelen iş herhalde benimki gibi olur.

Sayın Çelebi, "Türkiye Sendikal Hareketi alanında inceleme ve araştırma yapmış tüm müellifler bu konuda ittifak halinde iken" benim tersine görüşler ileri sürmemi kabullenemiyor. Eşimle birlikte kısa bir süre önce **Türkiye Çalışma Yaşamı Kaynakçası** isimli bir çalışma yayınladık. Bu alanda 12 bin dolayında kaynak saptadık. Daha birçok eksikimiz olduğunu da

en iyi biz biliyoruz. Özellikle bu alanda yazılanların çokluğunu ve dağınıklığını bir parça bilen biri olarak, "Türkiye Sendikal Hareketi alanında inceleme ve araştırma yapmış tüm müellifler bu konuda ittifak halinde" gibi iddialı genellemelerden özellikle kaçınıyorum. Sayın Çelebi'nin bu alanda "inceleme ve araştırma yapmış tüm müellifler" in çalışmalarına nasıl ulaşabildiğini gerçekten merak ediyorum. Bu konuda 25 yılı aşkın bir süredir sistemli bir biçimde kaynak toplamama karşın, hala önemli eksikliklerim var. Var olup da okuyamadıklarım veya hatta göz atamadıklarım da cabası. 12 Eylül öncesini yaşayanların anımsayacağı bir olay vardır. Bir yazar, bir konuya ilişkin olarak, "Lenin böyle birşeyi hiçbir yerde yazmamıştır, özel konuşmalarında bile böyle birşey söylememiştir," demişti de, çok gülmüştük.

Sayın Çelebi'nin meslek sendikalarına ilişkin değerlendirmeleri de doğru değil. Sendikacılık tarihiyle biraz ilgilenen herkes, İngiltere'de 1820'li yıllardan 1890'lı yıllara kadar sendikacılık hareketine damgasını vuran özelliklerin başında meslek sendikacılığının geldiğini bilir. "Yeni Sendikacılık" adı verilen akıma kadar, İngiliz sendikacılığında meslek örgütlenmesi başattır, "sınıf sendikacılığı" anlayışı reddedilmektedir. Sınıf hareketi olarak kabul edilebilecek Çartist Hareket ve Robert Owen'in sınıf sendikacılığının prototipi olarak düşünülebilecek girişimi ise o dönemler başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Sayın Çelebi, "gözlüğümüzün bir camı kitleye, diğer camı da sınıfa bakar," diyerek, DİSK'in sınıf ve kitle sendikacılığı anlayışına atıfta bulunuyor. Bu kavramın DİSK literatürüne hangi kanaldan ve nasıl girdiği ayrı bir konu, içeriği yine ayrı bir konudur. Ancak dünyada ve tarihimizde yalnızca bu anlayışı kabul eden sendikalar mı var? Bu anlayışta olmayan sendika sayılmıyor mu? Bu anlayış, sizin tercihiniz. Ancak benim "meslek sendikaları ile idare edin" demediğim de çok açık.

Özetle; 1938 Cemiyetler Kanunu ile getirilen yasak konusunda, Sayın Çelebi'nin ileri sürdüğü iddia ("Türkiye Sendikal Hareketinin gelişmesinde ne denli vahim ve engelleyici bir etkiye sahip olduğu tartışmasızdır"), yanlış bilgilenmeyi ve tarihsel olaylara kahve sohbetlerindeki mantıkla yaklaşmayı yansıtmaktadır.